

Maandelijksche Vergadering
op WOENSDAG 5 AUG.

in het Natuurhistorisch Museum, precies 6 uur.

VERSLAG VAN DE VERGADERING
OP WOENSDAG 1 JULI '31.

Aanwezig: Mevr. Ubaghs-Reinartz en de heeren H. Ubaghs, Fr. v. Rummelen, J. Beckers, D. v. Schaik, Fr. Sonnevill, J. Maessen, J. Rijk, P. Kleipool, Aug. Kengen, J. Hautvast, K. Stevens, H. Jongen, M. Mommers, N. Boerma, J. Gommers, J. Hillegers, P. Bouchoms, G. Panhuysen, Br. Bernardus, Edm. Nyst, H. Hennekens en G. Waage.

Daar de Voorzitter van 't Genootschap verhinderd is ter vergadering aanwezig te zijn, wordt deze bijeenkomst gepresideerd door den heer Fr. v. Rummelen.

De heer Rijk 't woord verkrijgend, doet enkele mededeelingen over Vlinders.

1. *Plusia gamma*. In November '30 vond ik op een campanula in mijn verwarmde kamer 2 rupsen, groen met lichte lengtestrepen.

Van één vond ik eind November de pop tusschen de bladeren van een andere kamerplant. 2e Kerstdag verscheen daaruit de vlinder.

De andere rups verdween half December. De pop kon ik niet vinden, doch 14-2-'31 vloog *Plusia gamma* rond de lamp.

De winter was hier dus uitgeschakeld.

2. *Pachytelia unicolor*. Van dezen vlinder, die tot de zakdragers behoort, waarover ik in Jrg. 17 blz. 79 één en ander mededeelde, vond ik in April '31 te Lanaeken (België) een vijftal poppen.

Hieruit kweekte ik helaas alleen wijfjes, die zich als volgt gedroegen.

Op 17, 18 en 19 Mei kwamen de beestjes, die poot-, vleugelloos en kaal zijn met hun kopeinde tot halverwege uit den zak. Dat duurde van $\pm$ 4 u. n.m. tot $\pm$ 9 u. n.m., dan trokken ze zich terug in den zak.

Om te trachten mannetjes te krijgen, toog ik op verschillende dagen naar Lanaeken met de vijf ♀ van *unicolor* en een ♀ van *Epichnapteria pulla*, ook aldaar gevangen.

Op 20 Mei heeft één *unicolor* om 11½ u. v.m. haar zak geheel verlaten en maakt van tijd tot tijd peristaltische bewegingen. Om 1 uur volgt een tweede. In den loop van 4 dagen verlaten allen haar zak en stierven 3 of 4 dagen daarna. De laatste stierf op 27-5-'31.

Ofschoon ik er 5 verschillende dagen op verschillende uren op uittrok met mijn ♀ , vertoonde zich geen enkel ♂ van *unicolor*.

Met *pulla*, waarvan zooals gezegd maar één ♀ gevonden was, ging het beter. Ook zij verliet haar zak, maar ik was nog geen kwartier ter plaatse, toen reeds het eerste ♂ zich meldde. In den loop der dagen kon ik er zoo verschillende bemachtigen. Merkwaardig is, dat toen het *pulla* ♀ dood

en opgezet was (25-5-'31) en ik den volgenden dag het doosje, waarin ze geleefd had nogmaals te Lanaeken uitzette, weer 4 ♂ in hevige opwinding het sterfhuis bezochten.

Twee dagen daarna weer uitgezet, had het geen uitwerking meer.

Verder wil ik nog volgende vangsten vermelden: *Catephia alchymista* 21-5-'31 te Lanaeken. *Eurymene dolabraria* 27-5-'31 te Epen (L.).

Arctia villica 6-6-'31 te Maastricht gevangen door H e t t y L a m b o o y. Een mooie vangst midden in de stad (speelplaats Gem. H. B. S.).

Genophria rubricollis 16-6-'31 in het Aachener Wald.

Aporia crataegi 16-6-'31 op Neerlands hoogste punt, terwijl even over de grens nog meerdere vlogen.

Op 19-6-'31 bemachtigde ik bij Hockay (België) weer 3 exemplaren, terwijl de heer Waage mij mededeelde op 21-6-'31 te Epen (L.) een paartje in copulatie gevonden te hebben.

Hij schijnt dus dit jaar meer voor te komen dan anders, daar we hem de laatste jaren niet vonden.

In Hockay, waar ons de heer Marres heenvoerde, vingen we ook nog *Parasemia plantaginis* en *Chrysophanus hippothoë*.

Sciapteron tabaniformis 18-6-'31 te Bemelen.

Melanargia galathea 27-6-'31 te Bemelen.

De heer Waage merkt op, dat door deze proeven weer bewezen wordt, dat de ♂ aangelokt worden door den geur, die het wijfje verspreidt. Spr. herinnert hieraan, omdat enkele jaren geleden op een vergadering van 't Genootschap werd medegedeeld (Maandblad no. 6, 1928), dat een Engelschman meende, dat niet door de reuk, maar door uitzending van golven van zeer korte golf-lengte door de wijfjes de ♂ de ♀ vonden.

In 't artikel, dat de heer Waage bedoelt, staat ook, dat op 't moment der paring geen aantreking van het wijfje meer uitgaat, deelt de heer Rijk mede. Echter merkte spr. op, dat een ♂ van de avondpauwoog op een ♀ , dat in copulatie was, aankwam en dat meerdere ♂ volgden.

De heer Jongen toont een ex. van *Carum bulbosum* en de knollen er van (zie Maandblad no. 5, 1931) en deelt mede een ex. van *Orchis apifera* gevonden te hebben bij Lemiers. Vervolgens vraagt spr. of meerdere leden vinden, dat *Alchemilla vulgaris* zeldzamer wordt in Z. Limburg. Verschillende aanwezigen weten plaatsen, waar vrouwenmantel nog veel voorkomt.

De heer Stevens toont een tulpenstengel met blad, in welks oksel zich een bol bevindt ter grootte van ongeveer 3 cm in middellijn. Deze eigenaardige afwijking toont dus aan, dat een knop en een bol homologe organen zijn, en dat een bol een stuk stengel met gemetamorphoseerde bladeren is.

De heer Hennekens laat een Eschdoorntak circuleeren, met sterk ontwikkelde kurkribben, terwijl de heer v. Rummelen een mooie foto toont van een jonge koekoek in 't nest van een bastaardnachtegaal. De foto werd genomen door den heer W. Lindelauf. Als een eigenaardigheid zij nog vermeld, dat 2 jaar achtereen in dit nest een koekoek werd groot gebracht.

De heer v. Schaik toont een ex. van *Vicia tenuifolia*, gevonden op den St. Pietersberg, terwijl de Voorzitter een groot aantal planten door den heer de Wever voor de vergadering klaar gezet, laat circuleeren. (*Salix magnifica*, *Arabis hirsuta*, *Sedum ceparum*, *Turritis glabra*, *Antachium*, *Brunella vulgaris*, *Br. alba*, *Br. alba* × *vulgaris*, benevens een aantal varenbladeren, waaronder een sterk gekroesd blad van *Scolopendrium vulgare* de aandacht trok).

De heer Kengen toont een hoektand van een ever, gevonden ± 1 m onder 't oppervlak in de leem te Smeermaes.

De heer Jongen treft dit jaar veel kwikstaarten in de buurt van Lemiers aan. Eén paartje broedde in een verlaten zwaluwnest. De heer Bouchoms vertelt, hoe een roodstaartje zijn nest gebouwd heeft in een leege voederflesch voor bijen, onder de kap van een bijenkast. De heer Beckers vindt, dat de meerkol in aantal toeneemt en zooveel schade toebrengt aan den vogelstand. De heer Stevens nam waar, hoe een meerkol regelmatig een heg afzocht, waarschijnlijk om nesten te vinden en deelt mede, dat een meerkol een broedsel heeft groot gebracht midden in de stad (Tongersche straat). De heer Sonnevile heeft meerdere malen een meerkol opgezet. Eens vond hij in de krop een aantal eierschalen, voornamelijk van mereleieren, terwijl hij ook eens bij een meerkol de krop vol rupsen vond. Schade en nut zijn wel moeilijk tegen elkaar af te wegen. Naar aanleiding hiervan ontspon zich een drukke gedachtenwisseling over 't beschermen en uitroeien van diersoorten, waarbij de heer Nyst deed uitkomen, dat men z.i. bij 't nemen van maatregelen of 't maken van wetten te dien opzichte een verschil moet maken tusschen de vrije natuur en parken.

De heer Bouchoms vond dit jaar in de omgeving van Gronsveld tal van nesten van hun eieren beroofd of vele eieren geheel leeggezogen en dan een klein gaatje toonend. Wat kan daar de oorzaak van zijn? Dit leeghalen van de nesten is geen kwajongenswerk, want die maken meest 't nest zelf kapot of in disorde. Br. Bernardus meent, dat de Groote Hazelmuis en de Kleine Wezel hier niet vreemd aan zijn.

De heer Waage deelt mede, dat de zwarte

vlekken op 't Anemoneblad, de vorige maandelijksche vergadering hem ter hand gesteld, bleken te zijn talrijke sori met teleutosporen van de roest *Puccinia fusca* Wint. Van deze roest zijn geen uredo- en aecidiosporen bekend. De sori van de teleutosporen bevinden zich in hoofdzaak aan de bladonderzijde.

De heer Waage antwoordt op een vraag van den heer Mommers, n.l. waar deze vermeld vond, dat breukvlakken in de 5e, 6e en 7e staartwervel voorkomen van de hagedis, terwijl hij bij verschillende auteurs vond, dat deze in alle staartwervels in de laatste vier jaren verschenen, wordt 't volgende. In de hieronder genoemde handboeken in de laatste vier jaren geschreven, wordt 't volgende vermeld. Leerb. der bijzondere Dierkunde (Ihle-Nierstrasz) pag. 598 „sommige staartwervels bestaan als 't ware uit twee gescheiden deelen” (Reptielen bewerkt door Dr. de Jong). Leerboek der algemeene Dierkunde (Ihle-Nierstrasz) pag. 419 „breukgewrichten in 5e-7e staartwervel bij *Lacerta*” (Regeneratie en Transplantatie bewerkt door Dr. G. van Oordt). Leerb. der Vergelijkende Ontleedkunde v. d. Vertebraten pag. 140 „bij de middelste en veelal ook achterste staartwervels der meeste hagedissen” (Skelet bewerkt door Prof. Dr. Versluys). Verschil van meening op vergelijkend-anatomisch en anatomisch gebied komt zeer veelvuldig voor, zoodat 't geen wonder is, dat ook hier verschillende onderzoekers verschillende meeningen verkondigen.

De heer Beckers leest uit 't Zwitserland-Bijvoegsel van het Algemeen Handelsblad 't volgende stukje voor van de hand van den heer Jac. P. Thyse.

„Droevig, om te bedenken, dat het eerste broedende waterspreeuwenpaar in Nederland op het juiste oogenblik met jongen en al is neergeschoten. Ge kunt de heele familie, keurig opgezet, bewonderen in het Maastrichts Museum, maar sedert dien tijd heeft zich nooit meer een waterspreeuwenpaar in Nederland gewaagd. En heldere bruisende beken worden bij ons ook al zeldzamer en zeldzamer.”

De heer Beckers merkt hierbij 2 dingen op. 't Eerste gedeelte kan den indruk wekken, alsof 't Maastrichts Museum, ons Museum, er op uit is zeldzaamheden te vervolgen en zoo mogelijk op te bergen in zijn collectie, zonder rekening te houden met de schade, die hierdoor berokkend wordt aan onze fauna. Graag had spr. gezien, dat een autoriteit als Thyse niet 2 dingen ('t neerschieten van 't eerste waterspreeuwenpaar met jongen en 't Maastrichts Museum) zoo vlak onder elkaar had gezet, daar dit aanleiding kan geven, tot de meening, dat ons Genootschap hier schuld aan heeft.

In 't 2e gedeelte schrijft T., dat sedert dien geen waterspreeuwenpaar zich meer in Nederland heeft gewaagd. Dit is echter onjuist. In Hens „Avifauna van Nederland” kan men vinden, dat in 1910 de waterspreeuw voor 't eerst in Nederland werd geconstateerd. De exemplaren, die gedood werden en door ons Museum werden aangekocht, broedden in 1913. Na 1913 zijn ver-

schillende malen waterspreeuwen in Z. Limburg geconstateerd. De heer Hens, lid van ons Genootschap schrijft ook in zijn werk, dat hij hoopt, dat dit dier niet 't slachtoffer wordt van ondoordachte verzamellust. Ook buiten Z. Limburg zijn in ons land enkele waterspreeuwen gesignaleerd.

De heer Beckers deelt verder nog mede, dat hij 8 dagen geleden een Zwarte Specht waarnam te Beek.

De heer Jongen vertelt, dat men te Lemiers de tijftjaf „backöventje” noemt.

Niets meer aan de orde zijnde sluit de Voorzitter de vergadering.

ORTHOPTERA NEERLANDICA.

Aanvullingen en verbeteringen IV ¹⁾

door C. Willemse.

(Slot).

FAM. PHASGONURIDEA.

Tachycines asynamorus Adel.

Van dit import-dier kreeg ik nog exemplaren te zien uit Baarn, 20 Sept. 1923 in een broeikas gevonden; uit Boskoop 15 Mei 1924 in een varenkas gevonden en uit Leeuwarden, 26 Mei 1926, eveneens uit een broeikas en naar vermoed werd met luelibollen uit Japan aangevoerd.

Overige import-dieren kreeg ik van den Heer W. Wachter uit Rotterdam, alwaar 2 exemplaren levend met bananen uit Jamaica (Jan. 1928) waren aangevoerd. Het waren de Zuid-Amerikaansche: *Neoconocephalus maxillosus* Fabr. en *Neoconocephalus infuscatus* Scud. ♀.

Van den Heer T. Schoevers ontving ik nog een, mij onbekende larve van de fam. der Phasgonuridae, die in 1927 levend te Amsterdam gevonden werd, aangevoerd met een kistje planten uit Suriname.

Metrioptera brachyptera L.

Een gynandromorph exemplaar werd 1 Juli 1913 gevonden te Gemert (N.-Br.). Het exemplaar werd uitvoerig beschreven en afgebeeld door P. Cappe de Baillon.

FAM. GRYLLODEA.

Gryllus domesticus L.

Een ♀ larve werd in Aug. 1925 met irisbollen uit Frankrijk geïmporteerd (T. Schoevers).

Omtrent het eigenlijke vaderland van de huisrekkel is nog weinig bekend. Uvarov heeft nagegaan waar dit insect in het wild, dus buiten bewoonde huizen en dergelijken, voorkomt. Hij vond de volgende plaatsen: Madeira, Sahara, Steppen aan den voet van de Kilimandjaro, Perzië, Arabië en Transcaucië, alwaar ze alleen maar 's zomers in het wild, maar 's winters weer in de huizen te vinden is. In Engeland werd dit dier in de vrije

natuur gevonden in een stortplaats van afval van de stad Londen, n.l. te Hatfield. De warmteontwikkeling bij de broeing van den afval zal wel de oorzaak zijn dat ze zich blijvend aldaar kan vermeerderen.

N a s c h r i f t :

Ik ontving nog van den Heer W. Wachter een levende *Panchlora* soort, aangevoerd te Rotterdam, Juli 1931.

Eveneens kreeg ik van Prof. Roepke te zien een paar *Panchlora* soorten, respectievelijk in Wageningen VI 1931 en Naaldwijk VII 1931 gevangen.

L i t e r a t u u r .

- T. K. BOS. De treksprinkhaan in Groningen. *De Levende Nat.* Jrg. 27, 1922—23, p. 30.
- H. CAMPION. A Macropterous specimen of *Chorthippus parallelus*. *Zett. Entom. Monthly Mag.* 3e Ser. vol. IX, 1922, p. 12—13.
- P. CAPPE DE BAILLON. Recherches sur le Gynandromorphisme: Metrioptera brachyptera L. et Leptophyes punctatissima Bosc. *La Cellule* t. XXXIV 1923, p. 71—129.
- L. CHOPARD. Faune de France: Orthoptères et Dermaptères. Paris, 1922, 212 pp.
- G. DOORMAN. „Paring *Decticus verrucivorus* L.” *Verslag 62e Winterverg. Ned. Ent. Ver.* 1929, p. XL.
- R. EBNER. Noch einige neue Orthopteren aus Niederland. *Natuurh. Maandblad, Nat. hist. Gen. in Limburg.* Jrg. 14, 1925, p. 49—52. (In hetzelfde maandblad 1925, p. 96, correctie van de onjuiste titel).
- A. FABER. *Chorthippus longicornis* Latr. (= *parallelus* Zett.) und *Chorthippus montanus* Charp. (bisher nach Finot als *longicornis* Latr. bezeichnet). *Zoolog. Anzeiger*, Bd. 81, 1929, p. 1—24.
- H. FRUHSTORFER. Die Orthopteren d. Schweiz und der Nachbarländer auf geographischer sowie oekologischer Grundlage mit Berücksichtigung der fossilen Arten. *Archiv. f. Naturgeschichte.* Jhr. 87. 1921, p. 1—262.
- C. HOULBERT. *Thysanoures-Dermaptères* et *Orthoptères*. France et Faune Européenne. T. I—II. Paris, Gaston Doin, 1924—1927.
- J. A. LESTAGE. Liste synonymique des *Orthoptères* et *Dermaptères-indigènes* et *accidentels* de Belgique. *Bull. Soc. Entom. d. Belgique*, T. IV, 1922, p. 120—122.
- W. J. LUCAS. A monograph of the British Orthoptera. London, 1920.
- D. MAC GILLAVRY. Twee merkwaardige insecten op de oude vindplaatsen teruggevonden: *Chrysochraon dispar* Heyer en *Aphrophora alpina* Mel. *Entomol. Berichten*, Deel VIII, 1 Nov. 1930, p. 149—150.
- W. RAMME. Orthopterologische Beiträge. *Archiv. f. Naturg.*, 86. A. 12. Berlin 1920, p. 81—166.
- W. RAMME. Vorarbeiten zu einer Monographie des Blattidengenus *Ectobius* Steph. *Ibid.*, 89, A. 7. Berlin 1923, p. 97—145.